

Iskate vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor: 2687 S. Lawrence ave.
—
Office of publication: 2687 S. Lawrence ave.
Telephone: Lawrence 4625.

LETO—YEAR XVII. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917. Chicago, Ill., ponedeljek, 21. julija (July 21), 1924. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 170.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

WHEELER ZA PROGR. PODPR. KANDIDATA.

Senator La Follette bo po nasvetu svojega zdravnik naprtil bre-me volilne kampanje podpredsed-nikemu kandidatu na rame.

SENATOR WHEELER JE SPREJEL KANDIDATURO NA ŽE-LJO SEN. LA FOLLETTA.

Washington, D. C. — Senator-ja Burtonu Kendall Wheelerju iz Montane je bila ponudena kan-didatura za podpredsednika Zdru-ženih držav na neodvisni progresi-vni volilni listi, ki ji bo nosil-le senator Robert Marion La Follette iz Wisconsin.

Formalno naznanilo, da je spre-jel predvredniško kandidaturu, je senator Wheeler podal v soboto na seji izvrševalnega odbora kon-ferenca za progresivno politično akcijo. Obenem je senator Whee-ler obrazložil razloge, zakaj je obrnil hrbet svoji stranki ter pre-stopil v tabor progresivnih ele-mentov.

Wheeler je sprejel drugo me-sto na progresivni volilni listi na izrečno željo senatorja La Fol-letta.

Stara demokratska stranka si je mnogo prizadela, da bi odvni-čila senatorja Wheelerja od pro-gresivne podpredsedni-ke kandidature, ko so čuli, da so mu jo ponudili progresivni ele-menti. Stari gardisti prav nič ne skrivajo strahu pred tem, da bo Wheeler hudo škodil demokratski stranki v mnogih državah.

Ozi prijatelji senatorja Whee-lerja pravijo, da mu je bila kan-didatura ponudena pred nekoli-kimi dnevi. Senator Wheeler se je odločil za to, da prevzame drugo mesto na progresivni volilni listi, v petek po precej dolgi konferen-ci s senatorjem La Follettom in posebnim odsekom konferenca za progresivno politično akcijo.

Senator Caraway iz Arkansasa je bil med tistimi demokratskimi senatorji, ki so si prizadevali pre-govoriti senatorja Wheelerja, da bi naj ne prevzel podpredsedni-ke kandidature na progresivni volilni listi.

Wheeler se je postavil na stali-šče, da je bilo vse, kar je dose-glju in izvršil v politiki, na teme-lju hudega in naporenega boja za progresivne principe, kakor jih predstavlja La Follette, in za po-štenost pa dostojnost v vladi.

Senator je rekel, da se ni mislil odcepiti od demokratske stranke.

(Dalje na 3. strani.)

Loeb je dejansko umo-ril Franka.

Chicago, Ill. — Nathan Leopold in Richard Loeb sta naposled iz-povedala resnico glede umora, iz-strelega na Robertu Franku.

Loeb je zamahnil železno dleto, in Leopold je vozil avtomobil, ko je bil zločin tisti okrutni zločin.

Loeb je bilo rečeno, da je v pravnem smislu vseeno, kdo je dejansko umrl otoka. Zato pa Loeb pove po pravici, kako je bil dejaj, ko je bilo vzeto lastno življenje.

Leopold je takoj od početka priznal, da je on sedel pri av-tomobilu vodilnem kolesu, in da je Loeb zadel Franku tisti udarec, ki je povzročil, da je na-čel smrt ter vzel fantku mla-de življenje Leopold je to trdil, česar mu je bilo znano, da je v pravnem smislu enako kriv tiste-je umora.

Loeb je zatrjeval, da je Leo-pold dejansko ubil Roberta Franka in da je on vozil avto-mobil.

Pregled dnevnih do-godkov.

Amerika.

Senator Wheeler izbran za podpredsedniškega kandidata na La Follettovem tiketu.

Senator Ladd iz Severne Dakote se je izrekel za La Folletta.

Debs je pobil demokratsko laž, da ga je Davis zagovarjal.

Soc. stranka je storila pravi-len korak, je rekel Debs.

Davisu prerokujejo poraz na zapadu.

Sacco-Vanzettijeva zadeva še ni rešena.

Združene države imajo nad 112 milijonov prebivalcev.

Loeb je dejansko umoril Frank-ovega dečka.

Inozemstvo.

Ameriški zastopnik Kellogg dela kompromise med zaveznički v Londonu.

Ameriški podkonzul umorjen v Perziji.

Situacija v Braziliji je še ved-no nejasna.

Zločini, ki se vrše pod ligo na-rodov in bivši nemški koloniji, razkriti.

Sen. Ladd se je izrekel za LaFolletta.

Senator iz Severne Dakote je ob-ljubil podpirati La Folletta, ne da bi zapustil republikansko stranko.

Washington, D. C. — Republi-kanski senator Edwin F. Ladd iz Severne Dakote je rekel, da na-merava podpirati senatorja La Folletta v lastni državi, ne da bi pri tem zapustil republikansko stranko.

Senator Lynn Frazier, ki je Laddov tovariš iz Severne Dako-te v senatu, in pa Shipstead iz Minnesote sta se že izjavila, da sta stopila pod prapor senatorja La Folletta.

Tako na široko gre val progresi-vizma širom severozapadnih krajev, da ne bo nič čudnega, če dajo Kalifornija, Washington in Illinois svoje izborniške glasove predvredniškemu kandidatu La Follett.

"Sodeč po poročilih, ki jih pre-jemam, bo dobil senator La Fol-lette ogromno število glasov po celi deželi," je rekel senator Ladd. "Dejstvo je, da so ljudje nasplošno močno nezadovoljni z obema starima strankama, in te-mu nezadovoljstvu bodo tudi dali duška v mesecu novembru."

Polet okoli sveta.

Slabo vreme zadržuje MacLarena na japonskih otokih.

Tokijo, 19. jul. — Stuart Mac-Laren, angleški avijatik na po-letu okoli sveta, ki je bil v sredo primoran spustiti se na zemljo na otoku Uruppu radi slabega vre-mena, je še zadržan tamkaj. Silno gosta megla je bila kriva, da je moral avijatik iskati tal. Drugače je vse v redu. Letalo ni nič po-kvarjeno in MacLaren ter njego-vi spremljevalci se dobro poču-tijo. Japonske bojne ladje so z njim v dotiki.

Amsterdam, 19. jul. — Pedro Zanni, argentinski avijatik, se poda v tekmo v poletu okoli sveta v torek. Zanni, ki bo imel tri ero-plane Fokkerjevega modela, upa dohiteti in prehiti MacLarena. Držal se bo njegove poti.

ZA AMENDMENT OTROŠKEGA DELA.

Washington, D. C. — Na glav-nem stanu Ameriške delavske fe-deracije se pripravljajo na veli-ko prizadevanje, s katerim bodo izkušali pripraviti iowako legis-laturu do tega, da bi potrdila in odobrila na svojem izrednem zbo-ranju, ki se prične dne 22. ju-lija, otroški amendment brez vsakršnega odlašanja. Liga žen-skih strokovnih unij in druge or-ganizacije se pridružujejo temu prizadevanju.

SACCO-VANZET-TIJEVA ZADEVA ŠE NI REŠENA.

ČUDITI SE PA NI TREBA ZA RADI TEGA.

Kajti odigrava se v Massachu-settsu.

New York, N. Y. — Ljudje se čudijo in povprašujejo, zakaj Sacco-Vanzettijeva afera še ni končana.

Well, odigrala se je v Massa-chusettsu, v državi, v kateri je Coolidge potlačil stavko policaj-jev. V kakšni drugi državi kot na pr. v Montani ali Južni ali Severni Dakoti, bi tak človek po-stal politično mrtve, ki bi mu pri-pisavali take zasluge, Ampak v Massachusettsu je drugače. Kdor ima tam take zasluge, je sposo-ben za predvredniškega kandidata.

To že malo pove, zakaj Sacco-Vanzettijeva zadeva še ni končana.

V državi Massachusetts imajo bankirji svojo trdnjavo, tam so doma zagovorniki uvoznine. Tam se širi sovražstvo do tujcemcev, posebno pa črtijo vse nove ideje. To tudi precej pojasnjuje, da Sacco-Vanzettijeva afera še ni končana.

Massachusetts je država, ki je prišla na glas zaradi stavke tkal-cev in drugih tekstilnih delavcev. Tam sta prišla zaradi te stavke pred sodišče Ettore in Giovanni-ti. Delavstvo v tekstilni in žej-ljarski industriji je neorganizirano večinoma in prejema slabe mezde. To je država, v kateri je bila zlomljena stavka tiskarjev pred tremi leti, stavka telefonistk pa pred enim letom.

Vse to pove, zakaj nista Sacco in Vanzetti dobila nove obravna-ve in sta še vedno v senci elek-tričnega stola. Stvar se pač vle-če in kolikor bolj se vleče, toli-ko bolj so zadovoljni aristokrati-čni privatni finančni in bižniški interesi.

Na zapadu pihja precej napre-dniet veter. Prepihal je političarje na zapadu in na srednjem zapadu tako, da se boje, da se jih prime politični revmatizem. Ampak v Massachusettsu se političarji ne brigajo za take vetrove. Politi-čarji so "prepričani", da bo iz-vojen Coolidge predvrednikom.

Vse to skupaj govori, zakaj Sacco-Vanzettijeva afera še ni končana. In komur je to znano, se mu ni treba čuditi, ako Sacco in Vanzetti še nista dobila nove obravnave.

Mobilizacija volilcev je boljša!

Vodja farmerjev priporoča, da pravi mobilizacijski dan v Ame-riki naj bo 4. novembra — na volilni dan.

Washington, D. C. — (Feiler Press). — Benjamin C. Marsh, predsednik Farmerskega narod-nega sveta, je zadnji teden naslo-vil odprto pismo na predsednika Coolidge glede "mobilizacijskega dne", katerega je odredil vojni tajnik Weeks po vseh Združenih državah kot nekako propagando za vojno pripravljenost.

Marsh sarkastično priporoča Coolidge, naj prekliče "mobiliza-cijski dan", kajti prava mobiliza-cija ameriškega ljudstva se vrši 4. novembra, na volilni dan, ko ljudstvo v velikih "manevrih" požene obe armadi Wall Streeta v beg in okupira Washington, kjer posadi La Folletta na predvredniški stol. Dalje sugeriral Marsh, naj Coolidge raji naroči tajniku Mellonu, da 12. septembra objavi vste bogastva, ki ga imajo Rockefeller, Morgan, Ford itd., in v paralelni koloni naj te vste pri-merja z vstati bogastva, ki so ga imeli ti baroni pred vojno.

PREMIJE.

Chicago in okolice. — V torek deloma oblačno in morda kraj-jevi nallivi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 79, najnižja 66. Sonce izide ob 5:33, zaide ob 8:20.

Debs je pobil demo-kratsko laž.

John W. Davis, demokratski kan-didat, ni nikdar zagovarjal Debsa pred sodiščem.

Elmhurst, Ill. — (Fed. Press.) — "Vest v časopisu, da je John W. Davis, predvredniški kandidat demokratske stranke, zagovarjal mene pred sodiščem v West Vir-giniji, je izvita iz trte. Davis ni nikoli mene zagovarjal v West Virginiji, niti kje drugje. Fakt je, da jaz tega gentlemana sploh ne poznam osebno, niti nisem ni-kdar imel z njim kakšnega posla. To je pozitivno." — Eugene V. Debs v intervjuju dne 17. julija 1924.

Premetenost ne obva-ruje zločinca ječe.

TUDI PREBRISAN HUDODELSKI ZVITEŽ OBVISI V MREŽI.

Vrč hodi pa toliko časa po vodo, da se ubije.

Chicago, Ill. — Charles Rene je bil velik navihaneec in mislil je, da ne pride njegova hudodel-ska metoda nikdar na dan. V enem letu je oskubil razne ban-ke za več ko sto tisoč dolarjev. Izmisli si je popolnoma novo me-todo, ki ga je v teku enega leta obogatila, končno je pa zapečati-la njegovo usodo.

Reene je imel navado, da je o-glašal v časnikih, da potrebuje bančnega uradnika. V oglasu je zahteval, da naj vsak prošlee po-šlje s ponudbo tudi svoja priporočila. Ko je dobil ponudbe, je izbral najboljšo priporočilo in šel iskat službo bančnega uradnika. Ako mu je bila sreča mila, je do-bil službo na banki, katero je pa navadno opravljal le nekaj ur, nakar je vzel s sabo toliko denar-ja, kolikor ga je imel priliko vzeti.

Na pr. pri Capitol National banki je bil lani samo pol dneva v službi, na kar je izginil s pet-najst tisoč dolarji. Na ta način je opeharil več bank na vzhodu. Nekaterke banke so izgubile od \$35,000 do \$50,000 na ta način. Končno so mu postala tla preveč vroča pod nogami, akoravno je svoje ime redno menjaval in od-ločil se je, da obišče Chicago. Tu-kaj ga je kmalu zadel njegova usoda, kakršna zadene zločince.

Pinkertonovi detektivi so ga iskali povsod. Seveda zastonj, ker je znal izbristati sled za sabo.

V Chicago je ponovil zvijačo, kakršne je uganjal na vzhodu, da pride zopet do denarja. Dal je o-glas v dnevnik, da išče bančnega uradnika z dobrimi priporočili. Oglašilo se jih je več. Med temi, ki so se priglasili za službo ban-čnega uradnika, je bil tudi Willi-am Engle. Reene je šel z njegovi-mi priporočili vprašat k West Si-de National banki. Predložil je svoja priporočila bančnemu pod-predsedniku Herman Ellenbogen-u. Ta mu je naročil, da se naj zgla-si pri blaginiku A. B. Walterhouseu.

"Moje ime je Engle — W. J. Engle," je pripovedoval Reene in se smehljaj.

Ampak Walterhouseu je nekoč delal skupaj z Englom na neki drugi banki. Spomnil se je, da i-ma Engle radeče lase. Dejal je Reerdu, naj se zglaši kasneje, to-ri priporočila naj pusti njemu, ker bo najbrž sprejet.

Reene je odšel veselega obraza in sanjal, kako okraše banko. Zgledal se je kaaneje, kot mu je bilo naročeno. Nanj so pa čakali pinkertonci in mestni detektivi. Reene je takoj spoznal, v kak-šnem položaju se nahaja in je mi-slil pobegniti. Po kratki gonji so ga prijeli. Zdal študira v celici, zakaj se tudi prebrisana zvijača unese.

MAJHNA SKUPINA JE RAZ-DELILA LEP PROFIT.

Peoria, Ill. — Tvrdis Corning in Co. je prodajala izganje na de-belo, dokler ga je smela po zak-o-nu prodajati. Zdal se kompanija razpustila in razdelilo se je pre-moženje \$4,135,272 med sedem-najst delničarjev.

AMERIKA SERVI-RA KOMPROMISE NA KONFERENCI.

Francija in Anglija se ne moreta zediniti; najvažnejše razprave se vrše v jedilnicah, kjer Mac-Donald gosti vodilne delegate s cvrtjem in slanino.

KELLOG SVARI, DA POSOJILLO ZA NEMČIJO MORA BITI DOBRO GARANTI-RANO.

London, 19. jul. — Medzavez-niška konferenca traja že četr-ti dan, toda doseženega ni še nič, razen enega samega provizorič-nega zaključka. Stvar se tiče organizacije, ki se ustanovi v vseh zavezniških državah za upravljanje plačil, ki jih bo da-jala Nemčija na podlagi Dawso-vega načrta.

Stvar je pa malenkostna v pri-meri z drugimi problemi, ki še čakajo rešitve. Francozi in Angle-ži se še niso zednili glede metod, kako se ima kaznovati Nemčija po novem načrtu, če zapadejo njena plačila. Konferenčni odsek št. 1 se še vedno bavi z vpraša-njem mednarodnega posojila za Nemčijo in vprašanjem ameri-škega razsodnika v reparacijski komisiji, Odsek št. 2, ki išče pota za vpostavljanje gospodarske in finančne enote v Nemčiji, je na-letel na težkote. Francozi zahte-vajo, da posojilo za Nemčijo, na katerem stoni vsa zgradba Dawsovega načrta, mora biti prej pod-pisano kot pa je mogoče govoriti o enotnosti Nemčije.

Najvažnejše diskuzije o teh vprašanjih se ne vrše v sobah odsekov, pač pa v ekskluzivnih klubih, kjer MacDonald dnevno gosti vodilne delegate. Včeraj je MacDonald zabaval Herriota, Theunisa, italjanskega delegata Stefaniya in ameriškega zastopni-ka Kellogga v Athenum klubu od sedmih zjutraj do desetih pred-poldne. Gospodje so jedli cvrtje in slanino in reševali vprašanje, kaj se naj zgodi z Nemčijo, če hotoma in namenoma prekine dajstvo. Kakor poročajo, je Kellogg sprtno posegal v debato in blazil nesoglasje med MacDo-naldom in Herriotom. Splošno mnenje med delegati je, da bo Kelloggova zasluga, če se to vprašanje in drugi problemi ugodno rešijo. Kelloggova vloga je, su-gestirati kompromise, in posre-di-lo se mu je v teku dolgega za-jutrika, da sta MacDonald in Herriot ostala pri njegovi su-gestiji. Sugestija se tiče posojila za Nemčijo. Kellogg je svari, da mbrajo upniki, ki podpisajo nem-ško posojilo, imeti dobre garanci-je, da zaveznički ne bodo s sankci-jami vzmernjali gospodarstva in industrij v Nemčiji.

Vprašanje izpraznitve Porurja tudi še ni rešeno.

UNIJA ZA CIVILNO SVOBODO BO ČUVALA SVOBODO.

Za svoje delo ne bo zahtevala od-škodnine.

New York, N. Y. — Ameriška unija za obrambo civilne svobo-de je prostovoljno ponudila svo-jo službo, ako bodo nazadnjaki nastopali proti shodom, na kate-rih bodo govorili lafoletovci, čla-ni socialistične stranke in člani farmerske delavske stranke. Uni-ja je pisala predvrednikom vseh treh kampanjskih odborov in na-znanila, da ne bo za svoje delo računala ničesar. Odborniki unije izjavljajo, da bodo takoj posve-tili svojo pozornost dogodku, kjer bodo nazadnjaške sile nastopale proti govornikom, skušale pre-prečiti shode ali razdelitev leta-kov.

Kjer bodo nazadnjaški elemen-ti skušali z nepostavnimi čini mo-titi shode, tedaj bo unija takoj obvestila svoje dopisovalce in od-vetnike, da podvzamejo legalne korake proti takemu početju.

Unija izjavlja, da imajo vsi pravico obdržavati shode in se u-deležiti volilne kampanje ne gle-de na njih prepričanje.

Ameriški podkonzul umorjen v Perziji.

Major Imbrie je našel smrt, ko je hotel fotografirati versko množico.

Teheran, Perzija, 19. jul. — Major Robert Imbrie, ameriški podkonzul, je bil včeraj tukaj brutalno umorjen od fanatične verske drhali. Melin Seymour, drugi Američan, ki je bil z njim, je bil tako teško ranjen, da ne bo živel.

Imbrie in Seymour sta hotela fotografirati veliko množico per-zijskih verskih fanatikov, ki so se zbrali na nekem prostoru, kjer se po njihovi veri vrše čudeži. Ko je množica videla fotografsko ka-mero, je mislila, da je stroj za izpuščanje strupenih plinov, pa je planila na Američana in ju toliko časa tepla, bila in suvala, da sta obledela v nezavesti. Tri-deset policajev, ki so se zagnali v drhal, da rešijo napadence, je bilo ranjenih. Imbrie je kmalu umrl. Njegova žena je takoj brzo-javila v Washington, kaj se je zgodilo.

(Major Imbrie je v konzularni službi od leta 1917. Najprvo je bil v Petrogradu, toda po boljševiški revoluciji je šel v Turčijo in od tam v Perzijo. Domá je bil iz Baltimora.)

Brazilska armada v ofenzivi proti vstašem.

Položaj v Braziliji je še vedno nejasen. Vstaji imajo mnoge ugodnosti.

Buenos Aires, Arg., 19. jul. — Poluradna brazilska časnikarska agencija poroča, da je prezident Bernardes pričel z veliko ofenzi-vo proti revolucionarjem v Sao Paulu. Mesto je pod vročim top-niškim ognjem.

Montevideo, Uruguay, 19. jul. — Situacija v Braziliji je še vedno uganjena za zunanji svet. Na urad-na poročila brazilske vlade se ni veliko zanesli. Fakt je, da so vstaji izvršili dobro potezo, ko so izbrali Sao Paulo za središče svojih operacij. To mesto s hribi kroginkrog je dobra narurna trdnjava, ki lahko dolgo časa kljubuje napadom. Vrhutega so v Sao Paulu glavne mincijske to-varne, ki zdaj obratujejo noč in dan za vstaše. Nepreravno ob-streljevanje mesta je razkašilo prebivalce in povečalo simpatije do vstaške provizorične vlade.

Davisu prerokujejo poraz na zapadu.

Chicago, Ill. — 8 tem, da je de-mokratska stranka imenovala Johna W. Davisa za predvredni-škega kandidata v času, ko si že le-zapadni kmetje radikalnih od-pomočnih odredb v kongresu, ga je strašno pelomila. Je dejal profesor Kenneth W. Colegrove dija-kom na univerzi Northwestern. Škoda, ki jo je napravil stranki boj proti kukluksvecem na new-yorški konvenciji, se da po pro-fesorjevem mnenju prav lahko pre-trjavati.

"Resneja je izguba moči, ki jo je stranka utrpela na zapadu, ker je imenovala Morganovega advokata za predvredniškega kan-didata," je rekel profesor Colegrove.

"Kar bo demokratska stranka izgubila na zapadu radi nominaci-je Johna W. Davisa, ne bo do-bljeno za republikansko stranko. "Pred demokratsko konvenci-jo si je bil La Follette lahko v svesti, da bo gugal v treh ali štirih republikanskih državah, med katerimi so Wisconsin, Min-nesota in Severna Dakota. In je temu tako še sedaj. Ali z nominaci-jo John W. Davisa* pa se prav lahko zgodi, da bo La Follette zmagal še v dodatnih treh ali šti-rih državah, ki so jla upali de-mokratje vzeti republikancem."

Nesposajenjenje.

Prvi: Moja tašča je angelj.

Drugi: Tako? Moja je pa živ vrag!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 so tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v klopaju n. pr. (July 1-24) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite je pravčasno, da se vam ne ustavi list.

IN ZOPET SO "REŠILI" FARMARJE.

Da, zopet so rešili farmarje. To se je že večkrat in na različne načine zgodilo, odkar je končala svetovna vojna, samo farmarji niso prav nič občutili od rešitve. Zgodilo se je vedno prav narobe in farmarji so se po navadi po vsaki taki rešitvi nahajali še v slabšem gospodarskem položaju.

Seveda mi ne govorimo o farmarjih, ki lastujejo po osem sto, tisoč ali še več akrov sveta, imajo najete poljske delavce, da garajo zanje na polju, sami so pa predsedniki različnih korporacij, borzni špekulantje ali advokatje. Mi govorimo o farmarjih, ki lastujejo do sto šestdeset akrov sveta, delajo sami na svojem svetu in se prehranjujejo s tem, kar jim vrže farma. Dalje mislimo farmarje, ki ne lastujejo drugega kot poljsko orodje in živino, svet pa imajo v najemu, ki ga obdelujejo. To so farmarji, o katerih mi govorimo.

Oni, ki pripovedujejo, da so rešili farmarje, mislijo ljudstvu dopovedati, da so rešili vse farmarje: gosposke in prave farmarje. Ampak rešili niso prvih, ker ti so že rešeni, drugi so običali v tistem gospodarskem blatu, v katerem so tičali, preden so razbobnali v svet, da so jih rešili.

Ako je res, kar pripovedujejo veliki dnevniki, se je zdaj izvršila rešitev farmarjev na ta način, da se je več žitnih trgovcev in špekulantov združilo v trust. Osnovali so novo korporacijo in ji dali lepo doneče ime Grain Marketing kompanija. Inkorporirali so to "rešilno" sredstvo v Illinoisu. Da bodo farmarji preje rešeni, so inkorporatorji vložili šest in dvajset milijonov dolarjev kapitala. Delnice so troje vrste: navadne so po dolarju, prednostne A po pet in dvajset dolarjev, prednostne B pa po petdeset dolarjev. Določili so že naprej, da bodo prednostne delnice nosile po osem dolarjev od sto dividende, ako bo kaj dobička. Torej izgube ne bo nobene za tiste, ki bodo imeli prednostne delnice. Ako bo pa izguba grozila, bodo lahko zarubili kompanijo. Za navadne delnice, ki so po dolarju, ni nič določenega, po koliko profita bodo nosile. Te delnice bodo lahko pokupili tudi farmarji, o katerih ni že naprej določeno, kako visoke dividende bodo dajale, ker so zelo poceni. To je korist, katero bodo lahko farmarji imeli od novega podjetja.

Ako bodo farmarji prejimali višjo ceno za svoje žito, ako ga prodajo novemu podjetju mesto drugim žitnim kompanijam, je pa odprto vprašanje. Praksa je do danes dokazala, dokler so farmarji prodajali svoje žito privatnim bližnjim interesom, so prejimali enake cene, ne glede na to pod kakšnim imenom so nastopali privatni žitni interesi. Izjemo so tvorile le prave farmerske zadruge, organizirane na pravi zadrugi podlagi in ne organizirane na podlagi, na kateri se snujejo kapitalistične korporacije.

V letu volitev smo in zato se ne smemo čuditi, ako skoraj vsak teden rešujejo saj enkrat farmarje v velikih dnevnikih. Farmarji niso danes več tako nespametni, da verjamejo, kar jim kdo nakvasi. Tudi farmarji znajo danes prav dobro ločiti ljudsko zadrugo od kapitalistične korporacije.

Najnovejša rešitev farmarjev bo ravnotako končala, kot so dozdaj navadno končavale vse rešitve farmarjev, ki so jih zasnovali privatni inkorporirani interesi. Rešeni bodo zopet bogati kmetje, ki lastujejo po več sto akrov sveta in za katere delajo najeti ljudje, ampak revni farmarji in kmečki najemniki bodo zopet bližje na potu pod kap kot na sonce.

Obe stari stranki — republikanska in demokratska — sta dozdaj pokazali, da nista zmožni rešiti ne farmarškega in delavskega vprašanja, ker služita privatnim inkorporiranim interesom.

Visoka je bila pesem, kako bo federalna rezervna banka služila farmarjem, pred izbruhom svetovne vojne. Ampak prišla je vojna in za njo premirje in nato mir. Kmetje so prosili pomoči — posojila —, da rešijo svoje farme, pa pomoči ni bilo. Banke, v katere so vlagali farmarji svoj denar, so pokale, farmarji so pa še tisto izgubili, kar so odtrgali od svojih ust.

To je dokaz, kako sta stari stranki reševali farmarje pred prihajajočim gospodarskim polomom, ampak ta dokaz je tako velik in podčeljen, da je nepotrebno navajati druge, da farmarji spoznajo, kaj imajo pričakovati od starih strank, ako bodo letos zopet glasovali za njune kandidate.

Kaj so priselniške vize?

Novi priselniški zakon zahteva, da si vsak priseljenec, ki hoče priti v Združene države, mora priskrbiti priselniško vizo (immigration visa). Ta dokument izdaje ameriški konzul na priseljenčev prošnjo, spisano na predpisnem formulirju, in obstoja v tem, da konzul potrdi (vizira) enega izmed obeh izvodov te prošnje.

Priselniške vize so potrebne toliko za one priseljence, ki spadajo pod kvoto, kakor tudi za one, ki so izvezli iz kvote. Žene in otroci (pod 18. letom) ameriških državljanov, bivajočih v Združenih državah, so izvezli iz kvote; otroci ameriškega državljanca pa, ki so starejši od 18 let in mlajši od 21 let, kakor tudi oče, mati, soproga oziroma žena ameriškega državljanca, ki je sam čez 21 let star, spadajo sicer pod kvoto, ali uživajo glede izdajanja vize prednost pred drugimi prosilci. Vsem tem privilegiranim sorodnikom, naj spadajo pod kvoto ali ne, ameriški konzul ne sme izdati vize, dokler ni pooblaščen v to od delovnega departamenta in ga državni departament (Department of State) obvesti v tem smislu.

Priselniška viza nikakor ne jamči, da bo priseljenec pripuščen v Združene države, čim dopspe v ameriško luko, ravno tako kakor ni vizirani potni list po prej jamči, da bo pripuščen. Priselniška viza je jamči za to, da ne bo dotični priseljenec imel nikakih sitnosti glede kvote, ako dopspe v Ameriko tekom roka, do katerega velja njegova viza. Konzul sme izdati kvotnim priseljencem le toliko viz na leto, kolikor znaša kvota za dotično deželo; vsak mesec pa sme izdati kvečjemu le deset odstotkov vseh letnih viz. Ako bi kvotni priseljenec dospel v Združene države, pa mu priselniška oblast ne bi dovolila, da vstopi v zemljo — ker ne bi odgovarjal temu ali onemu predpisu splošnega priselniškega zakona —, se vendarle ne bi izdala druga viza mesto njegove; ravnotako ne v slučaju, da kaka viza zapade, ker je ni priseljenec uporabil v predpisnem roku. Viza velja tako dolgo, kolikor je v njej navedeno; rok pa ne sme presegati dobo štirih mesecev. Zadoštuje, da se priseljenec — vkrova v evropski luki pred zapadlostjo vize in od tam neprestano potuje v Združene države. Pristojbina za vizo znaša \$9.

Kdor se hoče izseliti v Združene države, mora na ameriški konzulat vložiti prošnjo za priselniško vizo. Konzulat mu izroči dva izvoda tiskovine, ki služi za to prošnjo. Prosilec mora v tej tiskovini odgovarjati na razna tam tiskana vprašanja. Zahtevajo se podatki o imenu, rojstvu, poklicu in enaki osebni podatki, med drugimi, da-li je bil kdaj v zaporu ali v ubožnici, da-li on ali njegovi starši so bili kdaj v noriščnici, itd. Istočasno s prošnjo mora prosilec priložiti po dva overovljena prepisa svojega krstnega spričevala o dobrem vedenju in drugih osebnih dokumentov, ki so tam v navadi.

Glede običajnih priseljencev, ki spadajo pod kvoto in ne uživajo nikakih prednosti po zakonu, je stvar ameriškega konzula, da po svojem uvidevanju izda priselniško vizo. Kar se pa tiče zgoraj omenjenih sorodnikov ameriških državljanov, ki so izvezli iz kvote oziroma ki uživajo prednost v okvirju kvote, je stvar nekoliko drugačna. Ko prosilec v svoji prošnji na ameriški konzulat zahteva, da se mu na podlagi takega sorodništva izda priselniška viza kot priseljencu izven kvote oziroma, ako spada pod kvoto, da se mu da prednost pred drugimi prosilci, naj tudi njegov ameriški sorodnik istočasno vložiti prošnjo na generalnega priselniškega komisarja, v Washingtonu. Tudi za tako prošnjo so predpisani posebni formulirji. Prosilec jo mora podpisati pod prisego in dva ameriška državljanca morata potrditi prosilčeve navedbe. Ameriški državljan, ki zahteva, da se njegov ženi oziroma otrokom pod 18. letom prizna pravica do priselniške vize izven kvote, mora biti nastanjen v Združenih državah. Žena ameriškega državljanca, ki redno stanuje v inozemstvu, bi imela le pravico do prednosti v okvirju kvote. Ako se prošnja sestavi v Združenih državah, naj jo notar potrdi; ako se pa sestavi v inozemstvu, jo mora potrditi konzularni uradnik. Ista prošnja se lahko rabi tudi glede več oseb, ki se

hočejo skupaj priseliti v Združene države.

Ako generalni priselniški komisar reši povoljno tako prošnjo, se konzul potem državnega departamenta pooblasti, da izda priselniško vizo, do katere je dotični sorodnik upravičen.

Inozemci, ki se nahajajo v kaki sosedni ameriški deželi, kot v Kanadi ali Mehiki, smejo priti v Združene države le tedaj, ako so tja prispeli potom parobrodarske družbe, ki ima poseben ugovor z ameriško vlado (skoraj vse družbe, ki prevažajo v Kanado, imajo tak ugovor); drugače morajo dokazati, da so vsaj dve leti stanovali v dotični sosedni deželi. Ali le oni, ki so se rodili v kaki ameriški deželi, so izvezli iz kvote; kdor stanuje v Kanadi, Mehiki, Kubi, centralni ali južni Ameriki in se je rodil drugje, spada vedno pod kvoto svoje rojstne dežele. Poprej ni bilo kvote za one tuje-rodece, ki so v kaki drugi ameriški deželi stanovali določeno število let; po novem zakonu ni nikake kvotne omejitve le za osebe, rojene v kaki ameriški republiki ali samoupravni koloniji.

Kakor rečeno, ameriški konzul sme izdati vsak mesec kvečjemu 10% vseh letnih viz za kvotne priseljence. V deželah, kjer je več konzulatov, vodi eden izmed njih račun o vizah. Ako recimo, Jugoslovani, ki se nahajajo v Kanadi, hoče dobiti priselniško vizo, da se priseli v Združene države, bo ameriški konzul v Kanadi stopil v dogovor z dotičnim konzulom v Jugoslaviji, ki vodi račun o jugoslovanskih vizah.

Predno je novi zakon stopil v veljavo, so ameriški konzulati vizirali mnogo potnih listov ljudi, ki so čakali na začetek tekočega fiskalnega leta, da odpotujejo v Združene države. Te vize, izdane po starem zakonu, so seveda sedaj neveljavne. Dotičniki morajo prositi za novo priselniško vizo. Foreign Language Information Service je vprašal načelnika viznega urada državnega departamenta, da-li se bo imejteljem teh viz priznala kaka prednost in da-li se jim povrne plačana pristojbina. Kakor znano, se po novem zakonu priznava prednost pri izdajanju priselniških viz za kvotne priseljence nekatereim sorodnikom ameriških državljanov in onim, ki so po poklicu poljedelci. Ali te prednostne vize ne smejo presegati polovice vse kvote. State Department je v odgovoru na zgornje vprašanje zagotovil, da se bo imejteljem starih viz priznala prednost, čim bo odpravljeno število onih, ki uživajo prednost po zakonu. Kar se tiče povrnitve plačane pristojbine, ni nikake določbe v zakonu, ki bi vpravičevala to povračilo. Rešitev tega vprašanja pa je v rokah finančne oblasti (Comptroller General of the United States), ki kmalu izda svoje pravniško mnenje o tem, da-li smejo konzulati povrniti pristojbino, plačano za stare vize. — F. L. I. S.

Ameriški vpliv v Evropi.

"Amerika zmaga" v Evropi," je rekel Dimitri Buhovecki, izdelovalec filmov družbe Paramount. "Od zaključka svetovne vojne je opaziti veliko poplave amerikanizma po vsej Evropi.

"Največje znamenje o velikosti je o paziti v njegovi sposobnosti, da vpliva na druge in njih kulturo. Vse večje države so prej pošiljale svoje ideale k nam.

"Po kavarnah in godbenih dvoranih sta ameriška godba in ameriški ples največja priljubljenost. Po gledališčih so jim priljubljene ameriške premične slike. V trgovini se poslužujejo ameriških metod, ki nadomeščajo počasnejši evropski način. Ameriški proizvajalci filmov se prizadevajo, da preuredijo svoje proizvajanje po načrtu kot se ga poslužujejo v Hollywoodu in New Yorku."

Proizvajalec filmov Buhovecki, je s družbo Paramount pred kratkim izdelal sliko v kateri igra znana poljska igralka Pola Negri z drugimi odličnimi igralci, pri čemur se je posluževal ameriških načrtov proizvajanja kakor tudi pri filmu "Peter Venliki". Film je bil izdelan v Berlinu. Slika "Lily of the Dust" je glavno vlogo Pola Negri, bo pakazovana v tednu, ki se prične 28. julija v McVickersovem gledališču v Chicagu.

"Prosveta" prinaša sanitivni vsek dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"?

John Pierpont Morgan.

J. P. Morgan je najmočnejša politična sila na svetu. Vlada je republikansko konvencijo in potem demokratsko. Kakor je vpregel prej republikanskega slona, je pozneje demokratskega osla. To dvostrankarsko živino bo vpregel v ameriški voz in vozil, 110.000.000 prebivalcem Unije pa nakreval, del njih posojal temu, drugi del najemal drugemu narodu in prav mogoče tudi prodal nas vse drugemu narodu, ako bi mogel doseči dobro kupno pogodbo.

Kako in kdaj bo gospod Morgan razpolagal z nami, to je pa odvisno od teženja gospoda Bulla v Londonu ali kje druge, kajti gospod Morgan je nakupni agent gospoda Bulla.

Morgan je bil državno blagajniški agent angleške vlade in tako tudi francoske vlade in se največ bavi s političnimi zadevami.

Kakor ameriški je Morgan tudi angleški bankir. Naučil se je bankirstva v Londonu in zdaj ima svoje urade v Londonu, Parizu in New Yorku. Njegovo ime sicer ni napisano v angleški plavi knjigi (knjigi angleškega parlamenta), ampak angleški minister za zunanje zadeve ga ima dobro zapisanega.

Njegov uspeh z nominiranjem Johna W. Davisa pri republikanski konvenciji na 9. julija je bil znamenit v angleški zgodovini. Na 4. julija je Jefferson odtrgal Ameriko prož od Anglije, 9. julija pa nas je Morgan privedel zopet k Angliji.

Kralj Jurij bo brez dvoma še razmotrival radi njega, da bi mu dal red podveze ali kaj silnega. Morgan je upravičen od katerega koli traku odlikovanja ali kraljevskega znaka za svojo pokorno službo ko agent Francije, posebno sedaj, ko kontrolira oboje — republikansko kakor demokratsko stranko.

Do odlične moči se je Morgan povzpel, ko sta bila pred štirimi leti nominirana Harding in Coolidge. Zastopala sta ga George Harvey in sodnik Gary. Kakor leta 1920 na republikanski je bil zastopnik leta 1924 na demokratski konvenciji. Med tem ko sta se Wood in Lowden pripravljala leta 1920 na konvenciji, kateri bo kandidat, je Morgan v mali zakajeni kadilnici v hotelu Blackstonu v Chicagu pristal na to, da je nominiran Harding.

Harding je bil na primer izvoljen na podlagi opozicije, da bi se Amerika ne priključila ligi narodov, a čim so si mednarodni bankirji zagotovili imenovanje tajnika Hughesa za zunanje zadeve, je Hughes takoj prišel siliti Združene države k mednarodnemu razsodišču, ki ga kontrolira liga narodov. Da je res tako in je imel Morgan vpliv, je posneti iz izjave Hardinga samega, ki je rekel po volitvah, da bi bil vsakdo pobil Wilsonovega kandidata in da čuti svojo dolžnost pohvale bolj mozem, ki se ga nominirali kakor pa tistim, ki so ga izvolili.

Odkar je bil Harding izvoljen dalje, je republikanska stranka vozila tako kakor je predpisoval Morgan in mednarodni bankirji. Coolidge je obnovil po Hardingu svoje stališče za ligino razsodišče. Zato je bil ponovno nominiran v Clevelandu, z njim pa gospod Dawes, mednarodni bankir, ki je že igral precejšnjo vlogo pri zapletanju Amerike v evropske smešnje in katerega si je gorče začel Morgan kakor drugi mednarodni bankirji v njih lastno korist.

Ti finančni gospodje v politiki so prav tako delali z demokratsko kakor z republikansko stranko. Wooda niso hoteli leta 1920 kakor ne McAdooja leta 1924. Oba sta bila preveč neodvisna. Tako so izigrali Lowdena, da so ubili Wooda in tako jim je bil Smith igrača, da so se iznebili McAdooja.

In prav kakor je bil leta 1920 izbran kompromisni kandidat v Morganovi sobi, tako so v pravem času izbrali Morganovo figuro leta 1924.

Morganov tovariš, mr. Dwight Morrow, ki je bil finančni svetovalec Woodrova Wilsona v Parizu, ko je sklepeval ligo narodov, je nadzornik pri Amherstovi univerzi. On je bil biter Coolidge leta 1920 pri nominaciji na konvenciji, ker je bil Coolidge tudi izbran v Morganovi sobi.

Umevno torej, če Morgan vlada demokratsko kakor republikansko stranko, ni za njega posebne važnosti, katere stranke kandidat bo izvoljen. Kot nominiranje njegovih strank lahko rečemo, da sta oba nominirana od njega.

Musolini je napram Morganu majhen kakor črviček. Take poli-

tične sile na svetu je ni kot je Morgan. Morgan dela na debelo. Politiki, bossje in delegati kakor milijoni volilcev, vse je njegovo trgovsko blago. On ima tudi največji politični vpliv na svetu, po drugih državah, ker ima vpliv na Združene države s pomočjo kontroliranja dveh največjih ameriških strank. Če kaka tuja vlada hoče podpore od ameriške vlade z denarjem, odločijo on. On je diktator diktatorjev.

Zgodovina pa nas uči, da ravno ko je kje kaka sila prišla do vrhunca izpolnjenosti, se je pričelo novo gibanje, ki je vse zakrenilo. Čisto mogoče je tudi, da ameriško ljudstvo, ki je še naklonjeno svoji zastavi in stremljenju obrne svojo domovino proč od Morgana.

Lansko leto je J. P. Morgan izdal spis z naslovom "Who's Who", v katerem opisuje samega sebe. Notri piše, da je po četrti smrti leta 1913 postal ravnatelj United States Steel korporacije, Mednarodne trgovske družbe, Pullman Co., First Security Co. of New York, Aetna Insurance Co. Preskrbel je \$40.000.000 v zlatu za odplačilo francoski družbi za prekopanje Panamskega prekopa po Združenih državah, po izbruhu svetovne vojne je podpisal prvo vojno posojilo ruski caristični vladi, bil je imenovan za angleškega trgovskega agenta od vlade v Londonu januarja 1915, torej je sklenil vse kupljive radi municije, streliva in vojne materiala z zvezno vlado; aprila 1915 je posodil francoski vladi 50 milijonov dolarjev v zlatu, organiziral je sindikat 2.200 bank po Združenih državah in posodil aliiranim inozemskim vladam septembra 1915 pol milijarde dolarjev, bil je član sveta pri federalnem rezervnem odboru in je član newyorške borze. Doma je na 231 Madison ave., New York ali na 12 Grosvenor Square v Londonu na Angleškem.

Z Morganovo pomočjo je bil organiziran trust za mednarodne trgovsko marino. Ameriški kapital pod Morganovo kontrolo je kontroliral pomorske družbe White Star, Atlantic Transport, American Leyland in druge parobrodne družbe. Pri tem trustu je več delal za angleške kakor za ameriške koristi. V drugem letu vojne je Morgan podvel veliko kupljeno na posojilo drugim državam pol milijarde dolarjev, da napolni angleške in francoske vojne skrinje. Wilson mu ni delal nikakih napotij. Posojilo je bilo smatrano za nevtrarno, ampak postalo je združ. države popolnoma na stran entente ter odločilo, da se bo tudi Amerika morala slednjišji podati v vojno. Čikaške banke so po razmotritvi končne odklonile podpisanje, ampak Morgan se je nato lotil naravnost ljudstva. Za to veliko uslužnost je bil pogožen pri angleškem kralju, univerza v Cambridgu pa mu je dala naslov, da je doktor prava.

Morgan podpira francoski kredit. Frank je padel na 3 1/2 centov v pretečenem mesecu, dotim je bila prvotna vrednost 193 centov. Francoska vlada je apelirala na Morganovo trdiko v Londonu za pomoč in posojilo \$125.000.000, kr je bilo hitro aranžirano; in New Yorka je Morgan izdal \$100.000.000, a iz Londona pa \$25.000.000. Takoj po pogodbi je francoski frank poskočil na šest centov. Francoska vlada je špekulirala, da je naredila lep dobiček, a v istem času se je pa tudi Morgan neprimerno dobro okoristil.

Znamenito je, kako je njegovo stališče glede delavčeve plače. Po Walshovem preiskovalnem odboru je bil vprašan, ali smatra, da ima pristaniki delavci dovolj \$10 na teden. Odgovoril je: "Ako je to vse, kar more dobiti in vzame, bi rekel, da ima dovolj."

Italijanska hrabrost.

Italijani so bili na bojišču. Pa je prišlo pozvalje od komande, da naj se poide junaka, ki bi šel v sovražno črto in tam poraz telefonsko žico.

Po dolgem iskanju se je javil hevaljer, ki so ga takoj poslali k komandi, da ga tam počue, kako in kaj naj napravi.

Ko je bil pouk končan, komandant naglo ustrelil skozi njegovo kapo, da ga preiskusi glede hrabrosti. Ko se razkadi dim in pride prestrašeni junak k zavesti, mu reče komandant:

Sedaj pa v skladišče, kjer dobiš novo kapo.

Junak: Pa spodnje hlače tudi. Komandant: Saj v hlače nisi ustrlel.

Junak: Pa sem jaz.

delavske novice.

(Federated Press.)

Delavska zborovanja.
New York, N. Y. — Letna
konvencija Newyorške delavske
zveze se odprla v Schenectady
20. avgusta t. l.

tekm med farmer-laboriti
v Minnesoti.

Minneapolis. — Vsi oponentje
Olsona, radikalnega di-
ktatorja pravdnika v Minneapo-
lisa kandidata farmer-laborit-
stranke za gubernerja v
Minnesoti, so odstopili in Olson
je nesporen kandidat. V pri-
hodnjih volitvah v juniju je dobil
večino, toda drugi tekmo-
valci so zahtevali ponovno štetje
glasov. Te dni so se premislili in
opuščali od kandidature.

konvencija strojnikov.

Washington, D. C. — Letna
konvencija Mednarodne zveze
delavcev se odprla v Detroitu
19. septembra.

ta se je podražila.

LOGIČNA PODRAŽITEV
PŠENICE.

bo zopet živlaskim oderu-
nem odradil "haraš".

Chicago, Ill. — Moka se draži.
Ljudje so pričeli z umetnim
pšenjem pšenice in posledica
pšenjanja je, da plezajo cene
pšenice.

zakaj komaj je ta vest zagle-
beli dan, so borzijanci umet-
ni vest v svet, da nakupo-
valci pšenice ponehuje, ker po-
nizajo Kanade govore, da bo po-
nosna pšenica dobro obro-
badi obilnega dežja.

zakaj stoji stvar. Borzija-
nci hitro naglani pšenične cene
in s tem podražili moko.
Ljudje, ki niso imeli
pšenice, niso imeli
pšenice, ampak moka se dra-
ži, ker po-
nizajo Kanade govore, da bo po-
nosna pšenica dobro obro-
badi obilnega dežja.

zakaj stoji stvar. Borzija-
nci hitro naglani pšenične cene
in s tem podražili moko.
Ljudje, ki niso imeli
pšenice, niso imeli
pšenice, ampak moka se dra-
ži, ker po-
nizajo Kanade govore, da bo po-
nosna pšenica dobro obro-
badi obilnega dežja.

OBESENA V ST. LOUISU.

1907 ni bilo eksekucije
v mestu.

Louis, Mo. — V mestni ječi
23-letnega Charlesa Me-
llisa 35-letnega Hugh Pinkleya.
Mellisa sta bila na vešala,
Pinkleya pa ubila policija Michael O'-
Leary, ki je hotel v družbi ne-
druškega policaja zabraniti
robo. Pinkley je bil mrtev
minutah. Meril pa de-
minutah. Oba so obesili
v šestem nadstropju, ko so
zaključili, sta oba telebnila
ljubno v tleh v peto na-
je in obvisela na vrvičah, ki
imela zategnjeni okoli nju-
ratov.

eksekucija pred njima
izvršila v letu 1907. Obesili
morce Buddy Kinga, ki je
bil kriv, da je umoril
eno.

NEVARNA IGRA.

Chicago, Ill. — Otroci so igra-
li "13-letni Henry Ko-
nig" hotel pokazati svojemu 13-
letnemu tovarišu Jamesu Steffen-
u, kakšen način pridejo cestni
policisti do denarja. Pritenili
petelin starega samokres-
na, ki je zgrudil na tla. Kro-
nje preuključila njegovo telo
sreč. Dečka so odpeljali v
ječo. Deček je izpovedal, da
je njegov prijatelj mislil, da sa-
ma ni nabit.

Nad 112 milijonov ljudi v Združ. državah.

Sedaj šteje 79 mest nad 100,000
prebivalcev. V Detroitu, Los An-
gelesu, Seattleu, Denveru, Akronu,
Bridgeportu, Houstonu in Spokani
ni prebivalstvo uradno prešteto.

CHICAGO IMA BLIZU 3 MILI-
JONE, CLEVELAND SKORO
EN MILIJON LJUDI.

Washington, D. C. — Lansko
leto je enajst mest v prebivalstvu
tako naraslo, da jih je prišteti
v onim, ki štejejo nad 100,000 lju-
di. Kakor kaže statistika, ki jo je
sestavil in objavil dne 1. julija
štetni urad, da ima sedaj devet-
insedemdeset mest 100,000 ali več
ljudi. Lani je bilo takih mest o-
semindeset.

Štetni urad ni preštel prebiva-
stva v nekaterih mestih, v kate-
rih se ljudje silno hitro množe.
To so Detroit, Los Angeles, Seat-
tle, Denver, Akron, Bridgeport,
Houston in Spokane. Prebiva-
stvo Združenih držav je čenil šteti-
ni urad do 1. julija letos na 112,
078,611 oseb.

Nekatera mesta so po novem
ljudskem štetju pomaknjena v
višji številni razred, dočim se
druga zaostala za temi. New Or-
leans je prekosil mesto Cincinnati,
Rochester je prešel Jersey Ci-
ty, St. Paul nadkriljuje Provi-
dence, Oakland prekaša St. Paul,
in Providence pa Springfield,
Mass., sta potisnila Grand Rapids
v ozadje.

New York je prestopil 6 mili-
jonov, Chicago se približuje 3 mi-
lijonom, Philadelphia je dosegla
2,000,000, dočim je Cleveland bli-
zu enega milijona. Detroit, čigar
prebivalstva ni štetni urad še do-
gnal, je najbrž prestopil en mili-
jon, zakaj, njegovo prebivalstvo
so že pred letom dni cenili na
998,000 oseb.

Mesta, katerih prebivalstvo šte-
je 100,000 ali več, so naslednja:
New York 6,015,504
Chicago 2,939,005
Philadelphia 1,951,076
Cleveland 912,502
St. Louis 812,598
Baltimore 784,983
Boston 776,783
Pittsburgh 625,915
San Francisco 548,284
Buffalo 545,723
Milwaukee 492,087
Washington 486,936
Newark 445,300
Minneapolis 417,280
New Orleans 409,534
Cincinnati 407,835
Kansas City, Mo. 359,650
Indianapolis 350,425
Rochester 325,211
Jersey City 312,157
Portland, Ore. 278,002
Toledo 276,359
Columbus 266,709
Louisville 258,403
Oakland 246,895
St. Paul 243,946
Providence 243,745
Atlanta 227,710
Omaha 208,025
Birmingham 200,785
Worcester 195,405
San Antonio 191,398
Syracuse 188,000
Dallas 187,862
Richmond 183,723
New Haven 175,947
Memphis 172,376
Dayton 169,236
Norfolk 164,105
Hartford 156,187
Youngstown 155,153
Springfield, Mass. 148,492
Grand Rapids 148,322
Fort Worth 148,107
Des Moines 145,053
Scranton 141,451
Paterson 140,627
New Bedford 136,705
Ireton 129,705
Salt Lake City 128,564
Camden 126,399
Nashville 123,424
Fall River 121,034
Wilmington, Del. 119,888
Albany 118,527
Kansas City, Kans. 117,762
Lowell 115,755
Cambridge 111,944
Reading 111,812
Tulsa 111,328
Yonkers 109,618
Duluth 108,305
Utica 105,315
Oklahoma City 103,980
Lynn 103,693
Tacoma 103,093
Canton 102,754
Jacksonville 102,471
El Paso 100,624
Schenectady 100,487
Somerville, Mass. 100,440

OBESENA V ST. LOUISU.

1907 ni bilo eksekucije
v mestu.

Louis, Mo. — V mestni ječi
23-letnega Charlesa Me-
llisa 35-letnega Hugh Pinkleya.
Mellisa sta bila na vešala,
Pinkleya pa ubila policija Michael O'-
Leary, ki je hotel v družbi ne-
druškega policaja zabraniti
robo. Pinkley je bil mrtev
minutah. Meril pa de-
minutah. Oba so obesili
v šestem nadstropju, ko so
zaključili, sta oba telebnila
ljubno v tleh v peto na-
je in obvisela na vrvičah, ki
imela zategnjeni okoli nju-
ratov.

ZRAČENA DVOJKA LO-
OENA

Eden je obstal, drugi je umrl.
New York, N. Y. — Zračna
dvojčka so z operacijo ločili v
bolnišnici Borough Park Mater-
nity v Brooklynu. Eden dvojčkov
je ostal pri življenju.

ČOLN SE JE PREKUCNIL.

Sedem otrok je najbrž utonilo.
Bridgeport, Conn. — Sedem o-
trok je sedlo pri Fairfieldu v
čoln in odveslalo od kraja. Čoln
so našli preukucen pri svetilni-
ku Middleground, kakšnih dva-
najst milj proč od obrežja.
Otroke zdaj iščejo z letali, la-
dijami in čolni. Najbrž so utonili,
ker nobeden izmed njih ni znal
plavati.

Debs ne vidi druge poti. Kako je pod ligo naro- dov.

Odluk stranke, da se pridruži
koaliciji progresivcev je bila
edina pot, da se stranka ohrani
in izvrši zgodovinsko nalogo.

Elmhurst, Ill. — (Fed. Press.)

Eugene V. Debs, znani stari
socialistični bojovnik, je dejal te
dni ko je sprejel izvolitev pred-
sednika odbora socialistične
stranke — da stranka bi se bila
razbila v letošnji volilni borbi, če
ne bi bila izvršila strategične po-
teze na konvenciji v Clevelandu
s tem, da je odobrila kandidato-
ro La Folletta in se pridružila Kon-
ferenci za progresivno politično
akcijo.

"Resnica je, da stranka bi bila
raztrgana na dvoje, če bi se bila
odločila za lastno kampanjo," je
rekel Debs. "Osmisljena kampa-
nja bi bila fiasco na veliko razo-
čaranje lojalnih članov in na ve-
liko veselje istokot lojalnih ru-
šiteljev delavskega samostojnega
gibanja v Ameriki, ako bi bila
konvencija ne imela bistrih oči in
če bi bila zavrgla zlato priliko, ki
se je po dolgih letih pokazala
američkim socialistom. Odprto
rečem, da pred tremi meseci bi
bil jaz sam proti temu koraku,
danes pa vidim, da je bilo zboro-
vanje K. P. P. A. v Clevelandu
velikega zgodovinskega pomena
za delavstvo Amerike, v tem zbo-
rovanju se je pokazal prvi znak
embrija velike delavske stranke
v Ameriki. Znak je nedvomno ne-
bularen, meglen, kajpada, nima
jasnosti, ampak začetek je, zelo
obetajoč začetek."

Debs je dalje rekel, da člani
socialistične stranke niso še ni-
kdar imeli tako lepe prilike za
agitacijo kot letos. Zdaj so jim
odprte velike delavske unije, ki
so se prvič v zgodovini Združenih
držav ločile od starih, političnih
strank in se izrekle za neodvisne
kandidate. V teh unijah je
embrijo bodoče delavske stranke
v Ameriki in na čelu te stranke
bo stala socialistična stranka.

On (Debs) je priklenjen na
bolnišnico radi živčne onemoglo-
sti, zato ne more nič obljubiti,
kaj bo mogel storiti za stvar v
letošnji kampanji.

UDEN DOŽIVLJAJ POLICI-
SKEGA NAČELNIKA.

Prohibicijonistični uradniki so ga
ugrabili.

Lookport, Ill. — Mestni policijski
načelnik Thomas Smith je pre-
žal na cestnem križišču na greš-
nike, ki prehitro vozijo skozi me-
sto. Ko je tako zamišljen stal pri
svojem motorekiju, je videl, da
prihajajo avtomobili, tovorni in
potniški, z veliko hitričo. Od ve-
selja si je mel roke, ko je videl,
da gredo grešniki prostovoljno v
past.

"Stojte," jim je ukazal policijski
načelnik, ko so se približali
avtomobili in prišli vstrice njega.
Hamlet C. Ridgeway, ki je vodil
prohibicijonistične uradnike, je ho-
tel policijskemu načelniku rastol-
mačiti, kdo je in kaj reče. Ampak
policijski načelnik je rekel, da ga
prav nič ne briga, kdo so in kam
gredo.

Zdaj je Ridgeway ukazal svo-
jim agentom, naj dajo načelnikov
motorekij v bližnjo prodajalno,
njega naj pa dvignejo na tovorni
avtomobil. Policijski načelnik je
godrnjal, da je zakon na njegovi
strani, načelnik prohibicijonističnih
agentov je pa bil gluh za take be-
sede in ukazal je: "Naprej!"
Avtomobili so pognali in šlo je
v peklenem diru proti Rockda-
lu, malemu mestecu blizu Jolietu
in ob Michiganskem kanalu, kjer
je bil izvršen pogon na grešnike,
ki krkijo Volsteadovo postavo.
Preiskali so šest pivnic in zaple-
njeno pijačo in lastnike pivnic na-
ložili na tovorne avtomobile. Za-
jeli so šest in dvajset sodov piva,
tri sto osemnajst galon vina in
nekaj žganja in alkohola.

Ko so imeli vse naloženo, so se
obrtni proti Chicagu in v Look-
portu so zopet odločili policijske-
ga načelnika. Preden je policijski
načelnik sedel na svoj motor-
ekij, so bili avtomobili s prohi-
bicijonističnimi agenti že izpred oči.

Laboritka vlada spet poražena.

London, 19. jul. — MacDonal-
dov kabinet je bil večerj osmič
poražen vniži zbornici, ko so se
liberalci in konservativci združili
in sprejeli s 171 proti 149 glaso-
vom amendment v vladni predlo-
gi o brezposelnosti kljub opo-
ziciji laboritor. Poraz vlade pa ni
bil nezapoveden in vlada omane na
krmlju.

Avstralski oblastniki delajo pro-
stitutke iz domačink v bivši
nemški koloniji.

Bahaul, New Guinea, Južni pa-
cifični ocean. — (Feder. Press.)

Poroča W. Francis Ahern. —
Liga narodov je prepovedala vsa-
ka belo sužnost v mandatiranih
deležah, toda belopoltni uradniki
avstralske vlade, ki upravljajo
mandat čez bivšo nemško koloni-
jo Novo Ginejo, se proklete malo
brigajo, kaj pravi liga. Uradniki
silijo domačinke v privatno in
javno prostitucijo.

Tukaj so nekateri slučaji, ki so
bili sporočeni Federated Pressu
s mandatiranega teritorija:
V Eitapi je neki uradnik hotel
poslati mlado domačinko. Ker se
je uprla, je bila bičana. Njen
hrbet je bil ves krvav, ko je pri-
božala jokaje v bolnišnico. Urad-
niku se ni zgodilo nič žalega.

V Biligili je distriktni uradnik
prišil domačinko, ki je imela do-
jonečka na prsih, da je spala z
njim več noči, nakar jo je oddal
drugemu oblastniku.

V Kambuku je policijski urad-
nik pozeel mlado žensko, ki je
bila ravnokar poročena s doma-
čim glavarjem. Glavar je bil
vržen v zapor in žena poslana.
Ko jo je uradnik zapodil od sebe,
so jo domačini izobčili iz svoje
srede in morala je iti za prosti-
tutko k avstralskim vojakom.

Katoliški misijonar v Marien-
bergu poroča, da je nekaj vsak-
danjega, če policijski uradniki
love domačinko in jo drže v bara-
kah po več dni. Vsi protesti misij-
onarja so bili zastoj.

Kapitan Thompson, avstralski
častnik v Rabaulu, je prišel, da
so belopoltni uradniki zmedali
neki domačinki prsi, ker se je po-
stavila v bran.

V Gasmatti je distriktni urad-
nik velel vreči domačinko iz bol-
nišnice v gozd, kjer je umrla,
zato, ker mu "ni ugajala".
Protesti proti prisilni prosti-
tuciji v Novi Gineji so bili poslani
avstralski vladi, ali brez uspehi.
Zdaj so bili poslani svetu lige na-
rodov v Ženevi.

DRŽAVNA MILICA V PRAVI
LUOI.

New York, N. Y. — Ameriška
unija za civilno svobodo je sesta-
vila poročilo o delu državne po-
licije, ki je zdaj uvedena v sedem-
najst državah. Poročilo navaja
vzroke, zakaj je delavstvo na-
sprotno tej napravi. Delavske or-
ganizacije obtožujejo, da služi dr-
žavna policija kot orodje za raz-
bijanje delavskih štrajkov.

Nastop državne policije v dr-
žavah New York, Pennsylvania,
Zapadna Virginija in Colorado je
opisan v poročilu. Trgovske zbor-
nice, bankirska društva, organiza-
cije bogatih "farmerjev", motor-
ni in drugi meščanski klubi pri-
poročajo, da se državna policija
po vojaško organizira.

Kdor želi obširnejše poročilo o
državni policiji, naj piše: Ame-
rican Civil Liberties Union, 100
Fifth Ave., New York City.

WHEELER IZBRAN ZA POD-
PRESEDNIŠKEGA KAN-
DIDATA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Ali po newyorški konvenciji, ki
ni marala imenovati progresivca
za nosilca demokratske volilne
liste, nego se je vdinjala Wall
Streetu za dekle, mu ni kazalo
drugače, kakor iti pod prapor, ki
ga je razvil senator La Follette.
Ker ni senator La Follette več
tako trdnega zdravja, kakor je
bil v prejšnjih letih, in ker bi za-
stranega ne mogel več voditi ka-
ko silne kampanje, si je iz srca
želel pridobiti mladostnega sena-
torja Wheelerja za svojega druga
na svoji volilni listi.

V velikem obsegu bo La Fol-
lette deloval kot general svojih
sil. Ob strani pa mu bo stal Whe-
ler kot glavni poročnik. Ta bo i-
mel zanesti poslanec mladega
progresivizma v vasko vas, v vsak
trod in vasko mesto po državah,
kjer je prebivalstvo liberalnega
in svobodniškega mišljenja.

Wheeler je zelo optimističen
glede izgleda za La Pollettovo vo-
lilno listo. Po njegovem mnenju
ni nobenega dvoma o tem, da bo
progresivci zmagali v Monta-
ni, čeprav je priporočil volilec v
tisti državi, naj glasujejo za se-
natorja Tomaža J. Walsh, ki al
je stekel velike zasluge v razga-
ljanju oljnega škandala. Kakor
meni montanski senator, se bodo

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907.
v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 103, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jelo Zavertnik,
upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin
Zelenkic, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2405 S. Main Ave.,
Chicago, Ill., John Terdelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414
W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave.,
Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.,
John Grobelj, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad,
Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad,
Miha Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank
Somrak, 6817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair
St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuh, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZORI: Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu,
se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovijo:

Predsedniku S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške taj-
ništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborna in jednote vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo
Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: John Under-
wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spili, nanašajoči, oglaš, naročila in spili vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59
So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

države, kakor n. pr. Arizona, New
Mexico, California in Ohio, tudi
izrekla za La Folletta, čeprav jih
doslej še ni bilo šteti v vrsto pro-
gresivnih sil.

Wheelerjevo ime je zaslovelo
po delih kmalu potem, ko je bil
izvoljen za zveznega senatorja. V
senatu je odločno zahteval teme-
ljito preiskavo pravosodnega de-
partamenta, ki mu je tedaj stal
pravosodni tajnik Daugherty na
čelu. Imel je v senatu znamenit
govor, v katerem je strahovito ob-
sojal in obtoževal Daughertyjev
režim.

zaprla delavce. Orjunaše pa, ki
so spopade izvali, so pustili, da
lahko še naprej izvajajo. V Splitu
so obljati razpuštili edino še
ne razpuščeno organizacijo lesnih
delavcev.

Pošar — Dne 26. jun. je vpepe-
lil ogenj v Volčjem potoku, pri
Kamniku župana Kosirniku hišo
in hlev. Ogenj je bil podtaknjen.
Pri reševanju živine se je nevar-
no opekli stari Kosirnik.

Umrl v Ljubljani. — Františka
Ciserle, gostakinja hči, 29 let.
— Josip Germek, sin tovarna de-
lavca, 11 tednov. — Františka Je-
sah, zasebnica, 58 let.

Vesti iz Jugoslavije.

Ljubljana pod demokratsko-
orjunaškim komisarjem. — Demo-
kratje, ti zagrinje nasprotniki
delavskega razreda, ki so 1921 iz-
dali prosluli zakon o zaščiti dr-
žave, niso mogli prenašati tega, da
bi se v Ljubljani gospodarilo v
korist delovnega ljudstva. Takoj
po državnem udaru 27. maja so si
izposlovali v Beogradu neomejo-
no oblast v Sloveniji in kot eno
svojih prvih del je novi veliki žu-
pan Baltić odredil razpust ljub-
ljanskega občinskega sveta in za
komisarja brez kontrole je posta-
vil Žerjavca ekspozenta dr.
Krejčija, predsednika Rdečega
križa. (Mogoče ni samo slučaj, da
je komisar predsednik Rdečega
križa.)

Žerjavov komisar dr. Krejči je
najprej ukrenil ukinitve izpla-
čevanja brezposelnih podpor, v
katero svrhu je razpuščeni občin-
ski svet na predlog kluba NDSJ
stavil v proračun 300.000 Din.
Ukinitve podpor najbednejšim —
brezposelnim — tega delavstvo
demokratom ne bo pozabilo.

Kako miali Žerjavov komisar
na magistratu vporablja denar,
namenjen za brezposelne podpore,
nam kaže naslednji slučaj.

Upokojenemu župniku Vrhov-
niku so demokratski Sokoli in
Orjunaši priredili podoknico in ob
tej priliki je župnik Vrhovnik v
svojem zahvalnem govoru pro-
slavljaval demokrate in njihove orju-
naše. V zahvalo za ta govor mu je
moral dr. Krejči, demokratski ko-
misar na magistratu, dati iz mest-
ne blagajne celih 20,000 K kot
"vazilo".

Brezposelne podpore se pod de-
mokratskim komisarjem ukinja-
je, demokratom in orjunašem se
pa iz mestne blagajne izplačujejo
velikanske vsote.

Ivan Vuk:

Zajec—šakal.

(Indijska basen—pravljica.)

"Mojster," se je obrnil Jangi Habara, učenec modrijana Ca-usta, k svojemu učeniku. "Zakaj ni človeka, ki bi učil ljudi pravice?"

Modrijan pa mu je na to vprašanje povedal sledečo basen—pravljico:

V Džungli, ki se razprostira pod gorovjem Himalaje, je bil velik zbor. Zbrali so se zajci iz vse Džungle in še so prišle deputacije od drugod. Zakaj, zbor zajcev, ki se je imenoval himalajski, je imel velikanški pomen za vse zajčevsko življenje. Reševati se je imelo vprašanje, ki je bilo že od nekdaj zelo pereče, ki pa je postajalo vedno neznosnejše in je v zadnji dobi prikipelo do vrhunca. To vprašanje je bilo strašno izžemanje vsega začnega rodu od strani šakalov, ki so na predržen način zagospodarili v Džungli in nad njenimi prebivalci.

Zbor zajcev je trajal celi teden. Od jutra do večera se je zborovalo in še v času, ki je določen za spanje, se ni mirovalo. Nekoliko govornikov je nastopalo. Z bridko resničnostjo so risali položaj zajcev, njih trpljenje in opustošenje, ki ga povzročajo šakali s svojo izkoriščevalno politiko v njih vrstah.

"Polastili so se Džungle in nas zaslužili. To, kar je bilo naše, so nam vzeli in nas prisilili, da jim služimo in jih hranimo. Živ-

ljenje nam je postalo hujše od smrti. Kjer se pokaže šakal, ki se po krivici in samozvano imenuje gospodar Džungle in na, je jok, je trpljenje, je smrt, je krivica. Šakali so zverj, kakor mi. Po štirih nogah hodijo, kakor mi. Zakaj ne jedo trave in detelje, kakor mi, zelenih vršičev dreves in skorje? Ali veste, zborovali, zakaj...? Ker smo mi predobri, ker se ne zavedamo svojih pravic in svoje moči. Ker nismo složni. Zato oni, lenuhi, žive na naših telesih, ker je meso okusnejše, nego vršiči dreves in skorja. Naša nesloga je kriva, da oni zahtevajo od nas, da zanje rodimo otroke, da živimo le njim... in če šakal hoče, da nam poobeduje ženo, jo poobeduje. Mi pa moramo molčati."

Tako so govorili vsi.

Najbolj pa je grmel in najbolj živo je opisoval vse krivice zajcev, širokih prsi. Z vso ostroščjo svojega jezika je grmel proti šakalom in pozivljaj vse k upor, da so se zajčja srca krčila v besnosti in njih dolga ušesa stala, kakor suli-

"Zajci", je govoril. "Ali nismo mi zajci ravno tako ustvarjeni, kakor šakali? Ali se nismo rodili tako, kakor šakali? Res je, da od zajčje in ne od šakalove matere, a zgodilo se je vendar natančno enako. Zato pa bodi Džungla, ki so nam jo ugrabili, zopet naša. Vsak, ki prehaja v njo, naj dela in se živi od svojega truda. To je pravica. In ako mi, zajci, se v tej Džungli hranimo z mladim vejčjem in skorjo dreves in je mo travo, naj jo jedo tudi šakali. Mi zahtevamo to. Vsi smo enaki."

Naj se potrudijo, kakor se moramo mi in si pridolajo žive. Verjamem, da je bolj vesel in bolj prijetno živeti od našega mesa. Ali to je krivica, nepoštenost..."

Zbor zajcev je grmel:

"Nečuvna krivica in nesramna nepoštenost..."

"Smrt njim," je nadaljeval govornik. "Uničimo jih. Prisilimo jih, da bodo delali, kakor mi. Zagrenimo jim pohlep po našem mesu. Nikdo nima pravice segati po trudu in delu drugega in se okoriščati z njim. Nihče ne sme jesti mesa s kosti drugega. Če se mu pa že hoče mesa, svojega lastnega se naj nasiti."

"Tako je... Tako je!" so kričali zborovalci.

"To je govornik," so govorili med seboj. "Ts zna povedati... Naj bo naš voditelj."

In zagrmelo je:

"Živel voditelj..."

Govornik se je klanjal in lice mu je gorelo od znanosa.

Ko pa je potekal že sedmi dan zborovanja in so bile opisane vse krivice do najmanjšega, nekatere so bile celo ponovljene, je nastopilo pred vsakega zborovalca vprašanje:

"Kaj pa sedaj? Kaj stbiti, da si pomoremo?"

Tedaj se je zopet oglasil tisti grmeči govornik, izvoljeni voditelj.

"Zajci," je rekel. "Pred nami vstaja sedaj vprašanje, kaj storiti? Vzdigniti vstajo? Kako jo vzdigniti, ko smo preslabo oboroženi? Mi nismo sedaj kos izvrstno oboroženim šakalom in bi se vstaja končala z našim porazom. Zakaj, naše zobovje, vajeno od grizanja drevesne vršičke, skorjo

in travo, se ne more meriti z zobovjem, ki se je izvežbalo v drobljenju kosti in trganju mesa. Mi se moramo tega še le naučiti, se izuriti, potem nam je misliti na vstajo in vojno. Za sedaj pa je treba iti k šakalom. Ne mišljite, da prosim. Ne jaz sam zoper vsakega. Iti je treba k njim in jih zagroziti. Pokazati jim šakalke, da je ras tisočkrat več, nego šakalov in da smo se to narčljivo vednih krivic in izkoriščevanja. Prepričani sem, da bo zateglo, če ne v polni meri, pa vsaj v toliko, da nas bodo uvaževali. Če ne dobimo naenkrat svojih pravic, dosežemo vsaj pravičnost. Traviča potem pride. Šakali, mi to vemo, ne tako zlahka ne odnevedo svojim razvadam. Nikdo noče iz raja prostovoljno... Zato je treba delati z zvijačo, da zmanjšamo žrtve. Ne smemo takoj iskati pravice, povdarjam še enkrat, nego najprej pravičnosti. Naj bodo z nami pravičnejši. Iz pravičnosti pa se najde cesta do pravice. Izvolite toraj, zajci, poslanca, ki ga pošljete v tabor šakalov!"

Ves zbor je gledal in iskal. Zakaj, pogumnega, umnega in učenega poslanca je treba, da bo umel ugnati krvoločne šakale v kozji rog in pri tem sam ne pade pod ostrino njihovega zobovja. Vaak si je na tihem želel dostojanstva poslanca, a zopet se je vsak bal dolžnosti poslančeve.

Le nekaj jih je bilo, ki so se protivili nasvetu izvoljenega voditelja.

"Nikar, zajci," so svarili. "Mi vendar ne moremo zahtevati pravičnosti v pravici, ki nam je ukradena in ugrabljena. Sami se bomo ponižamo s to zahtevno pred šakali in jim priznamo, da so oni naši postajni gospodarji. Zakaj nam bo poslanec v taboru šakalov? Da bo prošil za to, kar je itak naše? Zakaj, zahtevati se bo bal, pa četudi nam tukaj obljubi, da bo zahteval. Da bi pa prodajal naše pravice za pravičnost, nočemo takega ponižanja. Zajci, prevdarite dobro in pomislite, da je naša rešitev edino le v naši lastni sili, v naši edinstvi, nikakor pa ne v izvoljenem poslanecu. Če je naše zobovje preslabo, pa nas je zato ogromna množica. Če kakor eden nastopimo, nas ne zmore niti še tako brušeno zobovje šakalov. Žrtve se ne smemo strahiti. Brez žrtve ni zmage. Poslančevanje pa ne zmanjša naših žrtve, le razloček med žrtvami v boju in med žrtvami v suženjstvu je velik. Žrtve v boju so pedestal svobode naše in mirnega življenja, dočim so žrtve v suženjstvu pedestal še k večjemu suženjstvu."

(Dalje prihodnjik.)

Rabindranath Tagore:

Blagoslov.

Blagoslovi to drobno srce, to belo dušo, ki je pridobila poljub nebes za našo zemljo.

On ljubi solčni žar in rad gleda v materino obličje.

Ni se naučil zaničevati prah in hlepeti po zlatu.

Privij ga na svoje srce in blagoslovi ga.

Prišel je na to zemljo stoterih križpotij.

Ne vem, zakaj je izbral tebe v gneči, prišel na tvoje dveri in prijel za tvojo roko, da bi te pral za smot.

Smejo se in šeblijačo in brez dvoma v svojem srečju pojde za teboj.

Izpolni njegovo vero, vodi ga pravo pot in blagoslovi ga.

Položi mu roko na glavo in molj, naj pride, če tudi valovi od zdolaj preteče naraščajo, dih od goraj in naj napne njegova jadra in ga pripelje v pristan miru.

Ne pozabi ga v svojem spevu, pusti ga, naj pride k tvojemu srečju, in blagoslovi ga.

Ognjevit pridigar.

Neki fajmošter je imel navado, da je med pridigo rad tolkel s pestjo po robu prižnice. Mežnar je največ trpel radi tega, ker je moral vsak teden prati in krpati čipkasto platno, ki je dičilo prižnico. Končno je bilo tudi mežnarju preveč in sklenil je, da zasoli fajmoštru, da ne bo več razbijal po prižnici in mazal ter trgal platno. Zabil je nekaj šeblijev pod platno na robu prižnice.

Prihodnja pridiga je bila na praznik sv. Petra in Pavla. Fajmošter pride na prižnico in dvigne pest, kakor je imel navado.

"Sv. Peter je bil," začne fajmošter, "sv. Pavel je bil — kdo je bil sv. Peter?" — lop s roko — "Lump! ki je to naredil..."

(Dalje prihodnjik.)

Vele mesto bodečnosti. Za naše farma

Jetika pri perutnini.

Ogromni promet, ki že sedaj dela preglavice upravam vseh velikih mest na svetu sili inženirje, da razmišljajo, kako rešiti to težavno vprašanje. Vse, kar se stori v tem pogledu je le začasna rešitev, dobra za par desetletij, nikakor pa ne za daljša časa. Ako gre razvoj vele mest, kakor Londona, New Yorka, Pariza, Chicaga itd. v sedanjem tempu naprej, je naravna posledica, da bo v kakih sto do dvesto letih tako ogromno mesto izgledalo popolnoma drugače. Zakaj le s popolnim preobratom sedanjega načina obvladovanja prometa, posebno polnilnega, je mogoče priti temu perečemu vprašanju v okoliščini.

Ogromni promet, po mestnih ulicah, vozov, avtomobilov, koles, pocestne, nad- in podzemne železnice, se bo mogel urediti le na ta način, da imajo ceste po več nadstropjih. Dosedanje ceste bodo rezervirane samo za pešce. V prvem nadstropju ali bolje podstropju, ker so nadstropja razvrščena pod zemljo, bodo v obratu le razna vozila, kakor vozovi, avtomobili, kolesa in cestne železnice, t. j. cestne železnice višjeje reda, ki vozijo z večjo hitrostjo. Še eno nadstropje, nižje pa se bodo nahajale napeljavne za elektriko, plin in drugo, seveda ako bodo še potrebne, ker se zračni promet vedno bolj razvija. Le s delitvijo cest v nadstropja bo mogoče obvladati promet v vele mestih, vsaka drugačna rešitev je izključena.

Da bodo imele hiše po celo vrsto nadstropij, je več kot naravno. Že sedaj obstojajo v Ameriki v velikih mestih nebotičniki s 20, 30 in še več nadstropji, v katerih se še dan nahaja do 10.000 ljudi. So pa to večinoma le poslopja za razne urade, pisarne itd., dočim stanovanje prebivalcev po veliki večini zunaj mesta v okoliščini. Toda tudi to bo enkrat omejeno, ker se mesta vedno bolj širijo in bodo potem stanovalci preveč oddaljeni od svojega urada, delavnice itd., da kljub vsem prevoznim sredstvom ne bodo mogli prihajati na mesto svojega delovanja, ker jim ne bo več konveniralo iz tega ali onega vzroka. Mislimo, da se bodo stanovanja v sredini vele mest kolikor mogoče izpolnili in da se poskrbi za nadomestilo za naravno, kateri se bodo morali prebivalci vele mest bodečnosti več ali manj odreči. Treba bo napraviti vrtove na strehah hiš, nasaditi dreve in urediti izprehajališča v svehem zraku sto metrov nad cesto in še več. Jasno je, da tudi ne bo manjkalo vsega komforta v teh nebotičnikih—dvigala, telefoni, pošta v hiši, v podzemlju postaja železnice, podzemsko dovažanje in odvažanje življenjskih potrebščin in odpadkov, kar najbolj izpolnjena kanalizacija in še druge dobre stvari. Ker bodo taka poslopja štela na tisoče stanovalcev in bo daleč do gledališč, kavarn, gostiln, barov in drugih razvedril, bo treba tudi razmišljati, kako nuditi prebivalcem razvedrila doma. Vsak tak nebotičnik bo imel svoj kinematograf, gledališče in tudi koncerte, — ako ne bo imel vsak stanovalec že v svoji sobi priliko, da slika in tudi vidi gledališke predstave, filme, koncerte, govore in druge take reči brezžičnim putem in s pomočjo nevidnih žarkov, kar vse je danes šele v povojih.

Da bo velik del prometa vzelo naše letalstvo je naravna posledica naglega razvoja tega najnovnejšega prometnega sredstva. V zraku se bodo uredile popolne letalske proge kakor na morju in po rekah in bodo nudile tudi relativno varnost, seveda kolikor se bodo dale preprečiti nesrečne kljub najboljšim varnostnim napravam. Imeli bomo tudi ekspresne "vlakne", t. j. letala, ki bodo nosila ljudi in ogromne tovore ob največji brzini. Za potnike bodečnosti bo zelo prijetno, da jim ne bo treba hoditi ali se peljati daleč na kolodvore, ampak bodo lepo stopili v dvigalo, ki jih ponese na streho svojega hiše, tam pa stopijo v letalo ki odfrži z njimi v zrak in bodo v par urah tam, do kamor potrebujejo sedaj po cele dneve.

Vse to nikakor ni fantazija, ampak logična posledica razvoja moderne tehnike. Do vsega tega bo moralo priti, ker to zahteva razvoj časa in razmer. Ali pa bodo v sto, dvesto ali še več letih ljudje s tako izpopolnjenimi prometnimi sredstvi tudi res zadovoljni, je drugo vprašanje.

Kokoši, ki so obolele za pričnejo hujšati in postajajo ter nemirne, rože pa jim Okužena kokoš hira tako da pogine. Včasih tudi z zatekati noge in peruti in nina postane hroma. Med jetrutine, kjer je prišla jetatika, se bo skoro vsak da petilo, da bo najdena kaka mrtva iz nikakega drugega ka kakor da je shirala za. Če se kaj takega pripeti, pogine kokoš, potrudite se, ženite, ali se ni mogoče prijti pri perutinski jate. Včas znate pri perutinski jetiki, pri razparanju v notranjost dete rumenkaste jetične ran.

Za zdravljenje jetične ne ni uspešnega zdravlila. Ši, ki niso dovolj močne in so prav dovzetne za jetiko, skrbite odkraj, da zredite no, zdravo in dobro hranite rutnino, najbolj zavarujete rutnino proti tej morilki.

Severova zdravila vnujo zdravlje v družinah.

ZA SLABO PREBA

pomanjkanje teka ter splošno oslabelost, vsemite

SEVERA'S BALZOL.

Splošna tonika za moške i ženske.

Pomaga naravi s tem da lodec in jetra bodo priča svojim normalnim poslojem in prebava bo zopet stala redna.

Cena 50 in 85 centov.

Vprašajte svojega lekarnarja.

W. F. SEVERA CO CEDAR RAPIDS, IOWA

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Johna Mele, bratrance Gregor Mele, ki hajate nekeje v državi Pennsylvaniji. Kdor bi kaj vedel o njem ali drugem, prosim, da mi to roči. Ako bosta pa ona dva ta oglas žitela, naj se nemudoma javita na moj naslov: M. Mele, 1425 E. 53rd Street, Cleveland, Ohio.

DA SKUHAŠ DOBRO VO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, in vse druge potrebščine. Poslujemo in prepricljamo, da je doma pri kuhinji vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v daljine železnice damo primerno pust pri večjih naročilih. Pili informacije na:

FRANK OGLAR. 6401 Superior Avenue, Cleveland

POTNIKI v stari kraj in **EMIGRANTJE** iz starega kraja potujte preko

ENIL KISS BANKIR 133—2d Av., New York

Denarne posiljave — Dolarji — Dinarji.

Hranilni oddelk. Javni notarski urad. Pišite za informacije.

JOSIP STRITAR:

SODNIKОВИ.

(Dalje.)

Deklica se obrne hitro v stran, da si obriše skrivaj solzo iz očesa, potem mu pravi žalostno: "Mislim sem — a zdaj vidim, da sem se motila! Ne smem te dalje muditi; z Bogom, srečno pot, Matija!"

Pod mu roko, potem hoče oditi; ali Matija ji ne izpusti roke; tako se ne more od nje ločiti. "Ali si huda, Jerica?" vpraša jo čez nekaj časa.

"Kaj bom huda? Kaj si mi pa storil? Ne zameri, da sem tako govorila. Pozabi, kar si ališal; sama ne vem, kako je prišlo, kaj sem mislila; nič nisem mislila, vse je prišlo tako naglo! Torej ne bodi hud, Matija, in — srečno pot!"

In zopet hoče oditi, ali mladenič je ne izpusti.

"To je torej tvoja zadnja beseda? Bog ve, kdaj se zopet vrnem; drugega mi nimam nič reči, Jerica!"

Deklica molči.

"Ali se ti ne bo nič tožilo po meni, ko me ne boš videla toliko časa; ali se me ne boš nič spominjala?"

"Kako bi se te ne? Glej, Matija, vedno si bil prijazen z menoj, to mi je dobro delo; ti nisi kakršni so drugi, zato sem te rada videla; rada s teboj govorila, saj veš, kaj bi ti pravila?"

"To je vse, drugače nič! Torej pa že vidim, da moram iti — tako —!"

"Matija! ne igray se z menoj! Jaz nisem, da bi se —"

Dalje deklica ni mogla govoriti; jok jo premaga, solze jo zalijejo, na glas se zjoka. Mladenič si ne more kaj; strastno jo pritiska na svoje prsi.

Zgodi se včas spomladi, da je zvečer še bukovje vse golo in rjav, pomoči pride blagodejen dež z neba in zjutraj je vse zeleno. Tako se je nenadoma, hipoma razvila njemu in nji ljubezen, ki jima je na skrivneju v srečju kalila.

Nekaj časa potem je Matija zopet urno korčil po cesti proti mestu. Tako čudno, tako mehko; tako veselo in tako žalostno mu je bilo sreč!

IX.

Človek naj ne obupa, dokler živi; kjer njegovo oko ne vidi več pomoči, rešenja; kjer sodi človeška previdnost, da je vse izgubljeno, zgodi se lahko in zgodi se često, da se hipoma vse zasuče, vse izpremenijo. Gosti, temni oblaki krijejo nebo, a glej, kakor bi trenili, razdele se oblaki, solnce pojdi, areče zorno obličje zasveti in zdaj je vse izpremenjeno. Sreča, ti skrivnostna, nedoumna moč, ti mogočna, samovoljna vladarica človeške usode, kolika je tvoja moč in oblast! Mi smo igrače v tvoji roki, igrače v roki svojeglave ženske. Ne po zaslugah, ne po vrednosti in potrebnosti, po svoji glavi deliš ti svoje darove. Brezčarna si, neizprosnna, materine solze te ne omeče; ne ganejo te sililjaji otroka. Sovražna si postojenaka, preganjaš ga vse žive dni; v sanjah ga slepiš, vodiš ga po silajnih dvorih, kažeš mu svoje darove; a ko pogoje željno po njih, zbudil se na navoju trdnem lešču. Tega se okleneš, da se te ne more iznebiti, vsega ga spremljaš po vseh poti; kar počne, vse se mu posreči; v zlato se mu spreobrne vse, česar se dotakne; blago se mu naklada na blago; v svoji prekinosti trasi in razmeta svoje bogastvo; vse zastoni, kup mu rase in rase! In takaj si mu naklonila svojo ljubezen! Ker ima sladko lice, medeno govorico, ker je bel dan zagledal v blestečem dvoru, ker se ti ljubi tako in ne drugače! Rodni za rodom v hiši si bila zvesta, slednjaj se naveličati te hile, tega imena, obrnel se drugam in gorje potisk za sabo. Ali ko misli človek, da si ga zapustila na veke, se

premisli, ako se ti zljubi, in vrneš se mu, ko se te najmanj nadeja. Sreča, naključje, usodni razna imena, eno bitje; kateri so zakoni tvojega ravnanja, kje so meje tvoje oblasti? Tebe premišljavati ni dobro človeku; del bi slednjič križem roke in mirno bi stal ter čakal, kaj pride; tebe ni izprošiti, boriti se ni s teboj! Celi narodi so se ti uklonili, se vdali tvoji oblasti; neomajna postava jim je tvoja volja. In vendar ta vera ne more, ne sme biti prava; ako bi bila, kaj bi bilo potem vse človeštvo!

V trgu, v okraju, ki je prizorišče naše povesti je bilo tisto pomlad po Matijevem odhodu vse po koncu. Nekaj nenavadnega, imenitnega se je vršilo. Ljudje so stikali glave in modrovali kakor nekaj let poprej, ko je bil počil glas, da se napravi železnica po tem kraju. Železnica! Kaj je to? Dolga vrsta voz, ki jih ne vlečejo ne konji ne volje, morda jih goni sam peklenček, kali! In potem so ugibali, pojde-li železnica skozi njih okraj ali se ga ogne? Sodnik je pač vedel, kaj je železnica, zato jo je sovražil; ko bi bila kaj veljala njegova volja, ne bilo bi železnice ne v njegovem okraju, ne nikjer drugje. Ali vprašal ga ni nihče; mogoče so prišli in izmerili cesto, koder se je njim videlo; prav skozi okraj res ni šla, ali vendar tako blizu, da so njegovi konji čez nekaj časa praznovali v hlevu; to je bilo konjem pač po volji, a ne tako gospodarju, ki jih je redil.

Nekaj podobnega se je tudi zdaj vršilo. Po zimi že se je govorilo, da je kupil neki bogat grof ali baron od nekod iz Nemškega graščino v tem kraju. Kup se je zdel ljudem neverjeten, smešen; vsaj trikrat je bilo posvetov preplašeno. Grad je bil star, zapuščen; kar pomnijo ljudje, ni lastnik prebival v njem. Zemlje je bilo res mnogo, ali kaj bo iz nje? Tla so nerodovitna in tudi gozdi niso Bog ve kaj vredni. Ljudje so se posmehovali bogatinu, ki ne ve, kam bi s svojim bogastvom. Ali stvar je dobila drugo lice, ljudje se niso več posmehovali, ko se je razglasilo, da so našli rudo na grajskem zemljišču, železno rudo. Zdaj se je vedelo, kaj namerava novi posestnik; železo se bo torej delalo. To je bilo zopet kaj novega v tem kraju; novo življenje se zdaj začne. To so ljudje čutili, ali vedeli niso, kako bode to novo življenje; bode-li njim na korist ali na kvar. Nikomur ni bilo prav jasno, na kako stališče naj bi se postavil nasproti novemu podjetju. Vsak bi bil rad kaj pridobil iz tega, ali kako? Ugibanje in ukrepanje ni vse nič pomagalo, čakati je bilo treba.

Dolgo niso čakali. Ko je bilo kopno, prikazejo se v trgu tuji možje, gospodje, sami, trdi Nemci. Zglasil so se najprej pri gospodi, z drugimi že govoriti niso mogli. Bili so silno oblastni možje in denarja so imeli kakor čepinji. Voza jim je bilo treba, taki možje ni da bi se hodili. Ali v trgu ni bilo dobri pripravnevo voza razen pri Sodniku. In tako se je zgodilo čisto naravno, da so se hitro seznanili z njim. Sodnik je za silo lomil nemško in vestni se je tudi znal z gospodo. Vozarili so se torej ves dan po grajskem zemljišču, kjer so nekaj merili po okoliščini za kratek čas in zvečer so sedeli pri Korenu, pili, da se je vse edilo, dobre volje bili, pili in slednjič igrali; Sodnik je bil vedno z njimi.

Ne more se reči, da so bili novi gosti tržnom in okoličinom posebno priljubljeni; razen onih, ki so imeli od njih kaj dobička, a teh ni bilo mnogo. Večina jih je pisano gledala, bili so jim preoblastni. Posebno mladi možiki svet jim je bil gorak; gospodje so bili mladi, čedni in lepo oblečeni; zlate ure so imeli in slati prstani z dragimi biseri so se jim svetili na prstih. Z dekleti so bili strastno predrzniti ti možje, kakor se ni prej nikdar videlo v tem kraju. Zlasti eden je bil med njimi, najmlajši in najlepši in, kakor se je videlo, tudi največjavnejši, ki je bil posebno prikrilen in predrzen z mladim ženskim svetom. In tu moramo reči, dasi neradi, da se jih dekleta niso tako ogibale, kakor bi bili posten človek želez, kakor bi bili zlasti železi očete, matere in — mladeniči; vsak zase je vedel, zakaj.

(Dalje prihodnjik.)